

4. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. – К., 2004. – 398 с.
5. Горпинич В. О. Морфологія української мови. – К, 2004. – 336 с.
6. Загнітко А. П. Частки в системі службових частин мови: типологійний і лексикографічний вияви // Лінгвістичні студії. – 2011. – Вип. 22. – 104-115 с.
7. Николаева Т. М. Функции частиц в высказывании (на материале славянских языков). – М.: Наука, 1985. – 168 с.
8. Николаева Т. М. Частицы // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – С. 579.
9. Педченко С. О. Семантика і функціонування модальних часток в сучасній українській літературній мові. – Харків, 2010. – 20 с.
10. Симонова К. С. До питання про статус службових слів у науковій концепції частин мови // Наукові записки. Серія філологічна. – Т. 34. – 46-50 с.
11. Симонова К. С. Частки в граматичних працях кінця XVI – першої половини XVII ст. II Східнослов'янські граматики XVI-XVII ст. – К., 1982. – С. 71-74.

Шелепкова І.М.

старший викладач,

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК НАЙБІЛЬШ ДИНАМІЧНА СФЕРА ЛЕКСИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ МОВИ

Вивчення економічної термінології має велике значення як з погляду віддзеркалення в ній сучасного рівня тієї або іншої науки, так і з погляду формування термінології та її проникнення у мову.

У роботі розглядаються закономірні зміни у сфері термінології, оскільки термінологія – найбільш динамічна сфера лексики на сучасному етапі розвитку мови. Значна термінологічна лексика, що характеризується прямою або частковою мотивацією, усе більше входить до активного словника, впливає на словотворчі зв'язки усередині мови.

Об'єктом дослідження є нова економічна термінологія сучасної української мови. Питання про віднесення конкретного слова до сфери саме економічної термінології, а не до якої-небудь іншої сфери, вирішувалося залежно від контексту.

Використання терміна в одному ряду з іншими економічними термінами в економічному тексті є достатнім для того, щоб вважати це слово за термін економічної сфери. Крім того, у роботі розглядаються терміни таких дотичних з економікою науково-практичних напрямів, як фінанси, менеджмент і маркетинг, оскільки вони тісно переплітаються зі сферою економіки і доповнюють її термінологію.

Економічні видання, будучи функціонально-стилістичною підсистемою літературної мови, якнайповніше і послідовніше фіксують основний масив

термінів, відображаючи своєрідну моду на нові слова та іноді демонструючи відсутність міри і мовного смаку при вживанні інновацій.

На сьогодні у цій сфері при утворенні нових термінів використовуються засоби української мови, повертаються старі слова, набуваючи при цьому нових значень, а самі запозичення утворюють відповідні похідні, тобто входять у мовну парадигму сучасної української мови.

Хоча протягом останніх років словники української економічної термінології характеризувалися незначними лексичними змінами, проте термінологічна система економічної сфери зазнала певних трансформацій. У зв'язку з цим особливої значущості набуває вивчення нових тенденцій функціонування термінологічної системи економічної сфери.

Питання, що висвітлюються в роботі, були розглянуті з урахуванням безлічі досліджень останніх років, а також праць із загальної і спеціальної термінології. Наприклад, їх дослідженню присвячені роботи як зарубіжних (Сергей Гринев [2], Валерій Даніленко [3], Єлена Земская [4]), так і вітчизняних (Ольга Кочерга, Ірина Кочан [5], Таміла Панько [5], Галина Мацюк [5]) дослідників.

Економічні терміни, що розглядаються в цій роботі, відрізняються низкою особливостей: 1) вузькою сферою вживання; 2) переважно усним шляхом проникнення у сучасну українську мову; 3) переважанням «англіцизмів».

Значну частину економічної термінології сучасної української мови становлять запозичення з англійської мови, хоча деякі терміни на сьогоднішній день не зафіксовані у відомих словниках, але поширені в усній і писемній мові представників економічних професій.

У науковій літературі у вузькому розумінні термін «англіцизм» розглядається як слова або словосполучення, запозичені з англійської мови, а у широкому – як слова з американського, австралійського та інших варіантів англійської мови.

На нашу думку, під англіцизмами розуміються не тільки споконвічно англійські слова, але і запозичення лексичних одиниць з інших варіантів англійської мови.

У межах роботи було проведено дослідження зі студентами Харківського національного економічного університету (ХНЕУ) імені Семена Кузнеця, що являло собою тест-опитування. Студентам пропонувалося дати відповіді на прості питання у формі тесту, де було подано тлумачення термінів, а студенти повинні підібрати правильні відповідники до них.

Здавалося б, усі терміни мають знаходитися на такому ступені адаптації, як вкорінення або, принаймні, запозичення. Аналіз словотворчих, фонетичних і стилістичних особливостей цих термінів підтверджував дане припущення.

Проте тестування показало, що деякі економічні, а також фінансові терміни невідомі широкому загалу студентів, тобто знаходяться на стадії лише початкового проникнення в мову.

Так, кількість правильних відповідей, наданих студентами молодшого курсу, менше половини. Дані студентів-економістів старших курсів на декілька відсотків вищі за дані студентів-економістів молодших курсів. Це свідчить про те, що у процесі здобуття освіти студенти отримують достатньо глибокі знання з різних галузей економіки, їх словниковий запас у цій сфері лексики розширюється.

При цьому такі слова, як *«франко (екон.) – спеціальний термін, вживаний у торговельних угодах, який у сполученні з наступним іменником – назвою міста, пункту і т. ін. означає, що витрати, пов'язані з транспортуванням до цього місця, покладаються на постачальника (продавця). Франко-вагон. Франко-Київ.»* [1, с. 1549] або *«світч (фін.): 1) реалізація залишку на двосторонньому рахунку за курсом, нижчим за офіційний; 2) ліквідація боргових зобов'язань за одними цінними паперами для укладання угод за іншими. || Сукупність операцій з валютою та цінними паперами, пов'язаних зі зміною зобов'язань учасників цих операцій; 3) операція з використання заблокованого рахунку. •• Аномальний світч – переведення інвестицій з одних цінних паперів в інші для отримання прибутку від аномальної зміни кон'юнктури ринку; 4) перенесення терміну поставки з укладенням нового договору.»* [1, с. 1300] менш освоєні.

Більш освоєні такі нові економічні, а також фінансові терміни, що походять з англійської мови, як (з англ. *futures*) *»ф'ючерс (екон.) – вид угоди на фондовій або товарній біржі, що проводиться на ще не виготовлений товар. •• Фінансовий ф'ючерс – довготермінова строкова біржова угода, пов'язана з купівлею та продажем валюти, цінних паперів.»* [1, с. 1553] та (з англ. *Hedging*, англ. *Hedge*) *»Хедж (фін.) – продаж, або купівля контракту на ще не вироблений товар з метою страхування від можливих фінансових втрат. ••*

Довгий хедж – хедж, який полягає у купівлі ф'ючерсного контракту для захисту від можливого підвищення цін.

Ідеальний хедж – хеджування, яке повністю виключає як виникнення майбутнього прибутку, так і втрати від коливань кон'юнктури.

Короткий хедж – хедж, який полягає у продажу ф'ючерсного контракту для захисту від можливого зниження цін.

Чистий хедж – термінова угода на купівлю, укладена з метою «закриття» позичкового процента.» [1, с. 1559].

Подібні слова достатньо швидко переходять до розряду загальноживаної лексики. Таким чином, функціональні і формальні критерії засвоєння нових економічних та фінансових термінів не завжди відповідають один одному.

Розглядаючи терміни вузької економічної спрямованості, ми дійшли висновку, що зустрічається багато запозичених термінів, які переважно вже увійшли до спеціалізованих економічних словників.

Аналізуючи загальноекономічні терміни, зрозуміли, що нові терміни зустрічаються украй рідко, а терміни, що цікавлять нас, належать більше до суспільного життя, ніж до економічного.

Проведений аналіз походження нових економічних термінів підтвердив, що досліджувана термінологія, яка потребує позначення нових явищ і понять, збагачується за рахунок термінологізації слів літературної мови, а також шляхом запозичення термінів з інших метамов, тобто відбувається процес взаємопроникнення сучасних термінологічних систем.

При цьому велика частина новоутворень позначає вже існуючі поняття. Поява нових реалій в економічній сфері, а також синтез сучасного бізнесу з новітніми технологіями є основою появи нових слів.

Оскільки економіка в сучасному суспільстві посідає одне з провідних місць за ступенем значущості для розвитку суспільства, термінологія цієї сфери розвивається швидкими темпами, роблячи істотний вплив на термінологічну систему української мови в цілому. Крім того, економічна термінологічна лексика все частіше проникає в активний словник носіїв мови, не пов'язаних за родом професійної діяльності з економікою.

Аналіз нової економічної термінології дозволив дійти висновку, що нові запозичені терміни економічної сфери знаходяться на різних стадіях освоєння. Процеси їх асиміляції протікають під впливом культурологічних особливостей менталітету народу.

Термінологічна система сучасної економічної сфери не є замкнутою, її комплексний аналіз дає уявлення про те, наскільки неоднорідні і складні процеси, що відбуваються в ній. Не тільки поповнення словника економічної лексики, але і активне освоєння даних лексем характеризують період останніх років. І, поза сумнівом, необхідне подальше поглиблене дослідження даної галузі науки.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. на CD) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с. : іл. – ISBN 966-569-013-2.
2. Гринев С.В. Введение в терминоведение / С.В. Гринев. – М., 1993. – 164 с.
3. Даниленко В.П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания / В.П. Даниленко. – М., 1997. – 125 с.
4. Земская Е.А. Словообразование как деятельность / Е.А. Земская. – М., 1992. – 120 с.
5. Панько Т.І. та ін. Українське термінознавство / Т.І. Панько, І.М. Кочан, Г.П. Мацюк. – Л.: Вид-во «Світ», 1994.